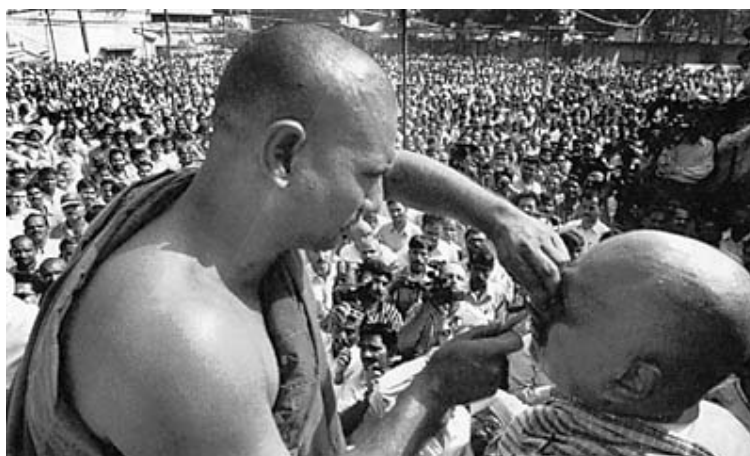

Jan Henningsson

10 000 daliter konverterade till buddhism vid ceremoni i Delhi

Ram Raj, ledare för daliternas paraplyorganisation All India Confederation of Scheduled Castes/Scheduled Tribes organisation, får sitt huvud rakat under ceremonin i New Delhi.

I början av november 2007 konverterade omkring 10 000 daliter till buddhismen. Det skedde vid en uppmärksamman manifestation i New Delhi. Bytet av religion var en protest mot den hindunationalistiska regeringens oförmåga – eller ovilja – att ta itu med kastsystemets gissel. – Vi är utleda på att vara utsatta för de högkastiga hinduernas andliga och fysiska tortyr, säger **Ram Raj**, ordförande för All India Confederation of Scheduled Castes/Scheduled Tribes Organisations. "Det enda sättet att bli fri är att lämna. Buddhismen tror inte på kastväsendet, så den är en passande filosofi för oss daliter", tillägger Raj, som också är ordförande för Lord Buddha Club i New Delhi.

Dalitorganisationernas utspel har väckt stor oro och irritation i det hinduiska etablissemanget. I Andhra Pradesh, Indiens folkrikaste delstat, har regeringschefen **Chandrababu Naidu** skyndsamt proklamerat en bred kampanj mot kastväsendets värsta avigsidor. (Naidus parti, Telugu Desam, ingår motvilligt i NDA, den regeringskoalition som leds av BJP, hindunationalisternas parti.)

Accepterar inte social ondska

Den 1 november, tre dagar före masskonverteringen, lanserade Naidu sålunda "en folkets rörelse för frihet från oberörbarhet och grymheter". I ett allmänt upprop åberopar man stora föregångare: "Gandhi och Ambedkar har lärt oss att alla människor är jämlika, att vi alla är bröder och systrar... Vi accepterar inte oberörbarhet eller annan social ondska i någon form".

I fokus för denna kampanj står tre missförhållanden vilka mer än andra symboliserar begreppet oberörbarhet: förbudet att gå in i hinduiska tempel, förbudet att dricka ur samma muggar som andra på offentliga serveringar och förbudet att använda allmänna vattenbrunnar. Dessa orättvisor ska nu upphävas. De föraktade kloakrensarnas situation ska förbättras och dolt barnarbete ska förbjudas. Dessutom har Naidu föreslagit att avskaffa alla släktnamn, som visar kasttillhörighet (såsom Naidu, Reddy, Iyer, m fl). För att föregå med gott exempel tänker regeringschefen själv hädanefter bara kalla sig Chandrababu...

Men tillhör inte den här kampen gårdagens barrikader? Lever kastsystemet verkligen kvar? Jo, men till och med högutbildade personer i västvärlden tror ofta att begreppet kast avskaffades i samband med självständigheten 1947. Men trots att Indiens konstitution, (som anses ha författats av den legendariske dalitledaren **Ambedkar** själv), förbjuder att människor diskrimineras på grund av sin kasttillhörighet – eller brist på sådan – fortlever kast-väsendet både i praktiken och som politisk-religiös ideologi.

Sentida renässans för kastväsendet

Historikern **Aloka Parasher Sen** vid universitetet i Hyderabad, talar rentav om en sentida renässans för denna mångtusenåriga blandning av feodalism, skråväsen och apartheid.

Kastsystemet har ett Janus-ansikte. Framsidan vetter mot dem som haft lyckan att födas inom någon av de tre högsta kasterna – präster, krigare och köpmän – medan baksidan vetter mot dem som hamnat längst ner på skalan eller helt utanför: hantverkare, tjänstefolk och oberörbara. Den sistnämnda gruppen har många namn; **Gandhi** kallade dem harijans, ("Guds barn"), men själva föredrar de numera beteckningen dalit, ("kämpande förtryckta"). I praktiken innebär systemet att människor i de högre kasterna kan behandla de andra som slavar, våldta, bestjäla och misshandla dem utan rättslig påföljd.

Men hur kan en så uppenbart orättfärdig social institution leva vidare i modern tid, i ett sekulärt samhälle, i en demokratisk stat? Vilket obeaktat vakuum är det som kastväsendet tillåts att fylla? Det finns åtminstone två svar. I det moderna Indien är den offentliga sektorn svagare än det civila samhället. I synnerhet på den obotligt konservativa landsbygden utgör kasten fortfarande för många det enda socioekonomiska skyddsnätet. Men det sociala priset är högt: i delstaten Uttar Pradesh ville några ungdomar gifta sig över kastgränserna men mördades av manliga släktingar i september i år. För den snabbt växande medelklassen i storstäderna fyller kasttillhörigheten funktionen av (nygammal) socio-kulturell identitet, ett slags ersättning för de rötter man förlorar, när man gradvis kapar banden med sin hemby. När jag samtalar med ingenjörer, läkare, poliser och lärare, dröjer det sällan längre än en kvart, innan de hunnit berätta om sin kastbakgrund, ungefär som jag själv gärna berättar om mitt värmländska ursprung för svenska landsmän på besök.

Inte ens Gandhi rådde på monstret

Detta indiernas urgamla sätt att se på sig själva och varandra är så djupt rotat att det krävs gigantiska ansträngningar och de mest dramatiska utspel för att åstadkomma någon förändring. I ett försök till social reform införde de brittiska kolonistatorerna särskilda kvoter och statsbidrag för de mest utsatta grupperna, vilka man benämnde *Scheduled Castes* och *Scheduled Tribes* (de officiella termerna än i dag). Men enligt oräkneliga utredningar och forskningsrapporter har dessa centrala stödåtgärder varit i stort sett verkningslösa; i många fall tycks bidragssystemet istället ha minskat motivationen att gå till roten med det onda.

Inte ens Mahatma Gandhi – nyss enhälligt utsedd till "millenniets man" av indiska media – rådde på monstret, trots sina erfarenheter av apartheid i Sydafrika. Med sin envetna fokus på nationell frigörelse från kolonialväldet valde Gandhi att inte ifrågasätta hinduismens sociala grundvalar utan nöjde sig med att i sin egen närmiljö medvetet riva skrankorna mellan "oberörbara" och "återfödda", det vill säga mellan lågkastiga och högkastiga hinduer.

Buddha visade vägen

I Indiens långa historia är det i stället **Gautama Buddha**, som svarar för den mest kända – och mest kännbara! – inhemska protesten mot kastväsendet; för många daliter framstår buddhismen därför som det mest genuina religiösa alternativet till prästerskapets hinduism. Den hittills mäktigaste manifestationen mot braminernas religion kom i oktober 1956, då B R Ambedkar, född i en oberörbar familj, tillsammans med 200 000 andra daliter övergick till buddhismen vid en offentlig ceremoni i Nagpur i Maharashtra. Eftersom den klassiska buddhismen nästan helt utrotats från Indien, kom denna nya religionspolitiska väckelse bland daliter att kallas neo-buddhism.

Under långa rättsprocesser i Bombay lyckades stjärnadvokaten Ambedkar vinna några viktiga symboliska segrar för de mest förtryckta i Maharashtra, till exempel tillträde till tempel och dricksvattenbrunnar. Men efter Ambedkars död i december 1956 dröjde det länge, innan någon kunde ta upp kampen på samma kraftfulla sätt. Medan den hindunationalistiska rörelsen sköt fart under 1980-talet, började det växande missnöjet bland daliterna ta sig nya former. Ett av de mest uppmärksammade exemplen gällde byn Meenakshipuram i Tamil Nadu, där 1 500 lågkastiga hinduer 1981 övergick till islam.

Högt pris för konvertiter

Sådana "massomvändelser" har misstänkliggjorts av skeptiker, som ifrågasätter den andliga halten, den personliga övertygelsen hos proselyterna. Men man bör komma ihåg att en dalit som blir kristen eller muslim omedelbart förlorar de privilegier (socialbidrag, kvoterade utbildningsplatser etc.) han eller hon åtnjuter. Det är endast hinduer, buddhister, sikher och jainer som kan åberopa dessa rättigheter; anhängare av de "utländska" religionerna, det vill säga islam och kristendomen, anses ha förverkat sin rätt.

Den som ändå övergår till dessa religioner, får alltså betala ett mycket konkret, kännbart pris; ändå utgör daliter drygt tre fjärdedelar av Indiens 23 miljoner registrerade kristna. Till bilden hör också, att många av Indiens sammanlagt omkring 250 miljoner daliter och stamfolk – även kallade *adivasis* – inte alls anser sig vara hinduer: "Varför skulle vi omfatta en religion, som definierar oss som orena, mindre värda än djur?", frågar man retoriskt. Myndigheterna betraktar dock alla medborgare såsom tillhöriga den hinduiska majoriteten, om de inte registrerats som medlemmar av någon erkänd religiös minoritet.

Ett språk som alla förstår

Under 1990-talet har invånare i flera dalit-byar (både i Nord- och Sydindien) hotat med att bli kristna eller muslimer, om inte hinduiska feodalherrar och jordägare slutar förtrycka dem. Därigenom har militanta hinduer provocerats till alltmer aggressiva rekonverteringskampanjer. Den vanligaste formen kallas *shuddhi*, en reningsritual som bland annat kan innebära att man tilldelas en högre kaststatus, bara man återgår till hinduismen. På senare tid har kampanjerna urartat till våld, främst mot katolska präster och ordenssystrar, och i några fall rentav mord.

Men trots hindunationalisternas ansträngningar har de splittrade dalitgrupperna samlat sig till ett alltmer organiserat motstånd. Ambedkars föredöme spelar därvid en stor roll. I våras uttryckte **Dalai Lama** sitt gillande av långt framskridna planer på att låta tiotusentals lågkastiga hinduer övergå till buddhismen. Ceremonin var från början tänkt att äga rum den 14 oktober för att högtidlighålla minnet av Ambedkars omvändelse. Dalai Lama, som ju numera bor i Indien, var dock angelägen att undvika en religiös konfrontation: "Om några människor från det här landet vill följa Läran, så är det bra.

Trots allt vill jag beskriva buddhismen och hinduismen som tvillingbröder och tvillingsysstrar". Reaktionerna från regeringshåll lät heller inte vänta på sig. Man tvingade arrangörerna att skjuta upp manifestationen tre veckor och Dalai Lama blev aldrig presiderande hedersgäst vid omvändelseceremonin. Det finns motstridiga rykten om huruvida laman själv valde att avstå eller blev belagd med munkavle efter sitt kontroversiella uttalande i Kashmir-frågan nyligen.

Gospel for Asia stöder kampen

Den religionspolitiska temperaturen har stigit åtskilligt den senaste tiden. Bland annat sedan två kristna organisationer annonserade att en alternativ manifestation skulle komma att anordnas alldeles i närheten av den buddhistiska ceremonin. All India Christian Council och den Kerala-baserade organisationen Gospel for Asia hävdar att man å ena sidan stöder daliternas kamp mot kastsystemet, å andra sidan vill erbjuda dem ett religiöst alternativ till buddhismen. Detta utspel har föranlett militanta hinduer, till exempel inom det Hinduiska världsrådet, VHP, att se en internationell konspiration. Man beskyller nu kristna grupper för att i själva verket ligga bakom hela kampanjen: det är inte asiatiska buddhister utan rika, västerländska kristna som på detta sätt vill undergräva Indiens urgamla kultur och samhällsordning, hävdar man. Ram Raj och hans medarrangörer bestrider dock bestämt dessa påståenden.

Trycket bakom dalitkampanjen ökade i samband med FN:s rasismkonferens i Durban i augusti. BJP-regeringens strategi var att till varje pris undvika att kastfrågan kom upp på dagordningen, vilket man också lyckades med, tack vare USA:s och Israels benägna bistånd.

Men dalitorganisationerna i Indien hade vid det laget fått så mycket medial uppmärksamhet, så betydelsefulla diplomatiska inbrytningar och så högljutt stöd från NGO-världen, att kampmoralen i Indien inte bröts utan kraftigt stärktes. Vad många befärar är att denna nyvunna frimodighet skall bemötas icke blott med argument utan med religionspolitiskt våld. Med massomvändelsen i Delhi har ett nytt kapitel i kastsystemets historia inletts.

JAN HENNINGSSON